25.10.2018
Eduskunnan verojaosto

Suomen luonnonsuojeluliiton lausunto energiaverotusta koskevan lain muuttamisesta (HE 191/2018 vp)

Luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Yhteenveto:

* Suomen luonnonsuojeluliitto pitää hallituksen esitystä energiaverotuksen kiristämiseksi tarpeellisena, mutta odotuksiin ja tarpeisiin nähden varsin vaatimattomana. Kokonaisuudessaan hallitus jää hieman jälkeen itse asettamistaan tavoitteistaan, joka tukisi verotuksen kiristämistä eduskuntakäsittelyssä.

* Esitykseen liittyvä sähkövarastojen sähköveron kohdentumista koskeva uudistus edistää positiivisella tavalla energiamurrosta.

* Fossiilisten polttoaineiden, mukaan lukien turpeen, verohelpotukset tai suorat tuet ovat ympäristölle haitallisia tukia, joista tulisi luopua Pariisin ilmastosopimuksen kirjausten mukaisesti. Tuet vähentävät valtion verotuloja ja ovat ristiriidassa energiansäästö- ja ilmastotavoitteiden kanssa.

* Turpeen veron korottaminen 1,1 eurolla 3,0 euroon megawattituntia kohden on askel oikeaan suuntaan. Vero on silti matalampi kuin vuonna 2015 ja verotuki on paisunut 2019 budjettiesityksessä jo yli 189 miljoonaan euron. Turpeen käytön edistäminen on ilmaston, vesistöjen ja biodiversiteetin kannalta haitallista. Silti turpeen käyttö on lisääntynyt kuluvan vuoden tammi-kesäkuussa jopa 32 %.

* Turpeen lämmityspolttoaineen vero olisi syytä nostaa ainakin 8-10 euroon/MWh vuodelle 2019, jotta voidaan varmistua siitä, että korkeapäästöiset polttoaineet korvautuvat muulla kuin turpeella ja kivihiililain tarkoitus (päästövähennys) toteutuu.

* Ongelmallisimmat tuet kannustavat energian tuhlaukseen. Tuista ensinnä poistettavien listalla ovat fossiilituiksi kokonaan tai osin laskettavat turpeen verotuki, energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautus sekä maatalouden energiaveropalautus.

* Maatalouden energiaveropalautuksen kasvattaminen (20 miljoonalla eurolla 55 miljoonaan euroon) ei ole oikea tapa tukea kuivuudesta kärsivää maataloutta. Energiaveropalautuksen kasvattaminen kriisitukena jo kolmatta vuotta kannustaa energian tuhlaukseen eikä se kohdistu kuivuudesta kärsiville tiloille suoraan.

Yksityiskohtaiset huomiot

Lämmityspolttoaineiden verotus

On kannatettavaa, että hallitus esityksessään hieman nostaa energiaverotusta aikaisempien linjausten mukaisesti. Kokonaisuudessaan tavoiteltu 90 miljoonan korotus ei kuitenkaan toteudu, kun hallitus samalla vuoden 2019 budjettiin lisää maatalouden

Suomen luonnonsuojeluliitto – Finnish Association for Nature Conservation
Itälahdenkatu 22 b A, FI-00210 Helsinki, Finland | tel. +358 9 228 224
www.sll.fi | toimisto@sll.fi

energiaveropalautusta 20 miljoonalla eurolla. Näin nettomuutos energiaveroihin jää aiottua

vähäisemmäksi ja laahaa hallituksen asettamia tavoitteita perässä. Vähintään energiaveroja tulisi siis kiristää vielä noin 20 miljoonalla eurolla hallituksen omien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Esityksessä todetaan myös (s. 20), että ”ehdotetut muutokset lisäisivät kannusteita korvata kivihiiltä käyttävät voimalat nykyistä aikaisemmin verottomia biopolttoaineita käyttävillä voimaloilla, veromuutosten vaikutus polttoaineiden keskipitkän aikavälin verotuottoon voi jäädä staattista arviota pienemmäksi.”

Esityksessä tulisi tämän lisäksi nykyistä paremmin huomioida, että kivihiilen energiakäytön kieltäminen johtaa kivihiilen korvautumiseen biomassojen lisäksi turpeella, kuten tammi-kesäkuun energiatilastot osoittavat. Kivihiilen korvautuminen turpeella johtaa vastaavasti vähäisempään energiaverokertymään. Mikäli korvautuminen tapahtuu turpeen suuntaan, kasvihuonepäästöt eivät tosiasiallisesti vähene eikä hallituksen kivihiililain tarkoitus toteudu.

Turpeen veronkorotus 1,1 eurolla 3,0 euroon/MWh on tervetullut muutos. Luonnonsuojeluliitto toivoo, että energiaverotusta kiristettäisiin nostamalla turpeen verotusta edelleen syksyn käsittelyn aikana. Vuodelle 2019 veronkorotus saisi olla monenkertaisesti esitettyä suurempi ja vähintään turpeen hinta tulisi nousta tasolle 8 euroa/MWh.

Esityksessä todetaan, että nyt esitettyjen kaltaiset pienet veromuutokset eivät riittäisi muuttamaan polttoaineiden ajojärjestystä. Tämä on erityisen huolestuttavaa, koska tammi-kesäkuussa turpeen käyttö kasvoi 32 %, siitä huolimatta, että vuoden takaiseen verrattuna oli avattu biomassan polttamiseen erikoistuneita kattiloita. Turpeen käytön kasvu muissa kattiloissa on siis ollut erityisen nopeaa. Turve on tosiasiassa korvannut biomassaa useissa kattiloissa, joten suuremmalle veronkorotukselle on ilmeinen tarve, jotta turpeen kulutuksen kasvu ei jatku vuonna 2019.

Tämä korvautumisen vaara olisi syytä huomioida myös, koska hallituksen esitys kivihiilen kieltämisestä nojaa lakiesityksestä saataviin ilmastohyötyihin. Kivihiilen kieltoon tähtäävä esitys on ilmastopoliittisesti perusteltu vain, mikäli voidaan varmistaa, ettei kivihiili korvaudu turpeella. Tämä voidaan puolestaan varmistaa uskottavasti vain nostamalla turpeen veroa niin, että korvautumisen riski myös investointien osalta voidaan välttää. Täten veron pitäisi olla esim. 8-10 €/MWh.

Jotta öljylämmityksestä luopumista asuinrakennuksissa voitaisiin vauhdittaa oleellisesti, polttoöljyjen verotuksen korottaminen selvästi olisi tarpeen.

Kansainvälinen energiajärjestö IEA suosittaa omassa Suomen energiapolitiikkaa arvioivassa maaraportissaan, että Suomen tulisi nostaa lämmityspolttoaineiden verotuksen suhteellista hiilidioksidiosuutta sekä ulottaa se kattamaan myös turve[1]. Uudistus vauhdittaisi päästöttömiä lämmitysmuotoja. Lisäksi olisi syytä tarkastella, tulisiko lämmöntuotantoon ja -varastointiin soveltaa nykyistä matalampaa sähköverokantaa. Tämä olisi uusien vähäpäästöisten lämmitysratkaisujen (lämpöpumput, hukkalämpöjen talteenotto, sähkökattilat ym.) vahvistumisen näkökulmasta keskeinen muutos.

1 IEA 2018, koko raportti: https://webstore.iea.org/energy-policies-of-iea-countries-finland-2018-review

Elinkaaripäästöjen käyttäminen lämmityspolttoaineiden verotuksessa

Luonnonsuojeluliitto kannattaa elinkaaripäästöjen käyttämistä lämmityspolttoaineiden verotuksen perustana, kunhan sama periaate pyritään pikimmiten ulottamaan johdonmukaisesti kaikkiin lämmityspolttoaineisiin, ml. turve ja bioenergia.

Komission metodologiaa elinkaaripäästöjen arvioinnissa, jota sovelletaan energiaverotukseen, ei voi pitää kaikin osin onnistuneena. Se huomioi puutteellisesti muun muassa epäsuorat maankäytön vaikutukset (ILUC).[2]

Olisi johdonmukaista, että poltetun hiilitonnin haittaan perustuva hinnoittelu ohjaisi lämmityspolttoaineiden verotusta. Luonnonsuojeluliiton mukaan elinkaaripäästöjen huomioimisen yhteydessä olisi siten ollut perusteltua myös nostaa lämmityspolttoaineiden hiilidioksidiveroja johdonmukaisesti.

Liikennepolttoaineet ja liikenteen verotus

Hallituksen ilmasto- ja energiastrategian ja taakanjakosektorin päästövähennystavoitteet nojaavat siihen, että ajettujen kilometrien määrä ei jatkossa kasva. Liikennepolttoaineiden veronkorotus olisi tehokkain tapa vähentää ajettujen kilometrien määrää. Silti yksityisautoilun määrä kasvoi vuonna 2017 noin 1,4 % ja raskas liikenne tätäkin enemmän. Mikäli sama suunta jatkuu, energia- ja ilmastostrategiassa asetetut tavoitteet ja ilmastopolitiikan sitoumukset karkaavat ulottuvilta. Tämä ei ole johdonmukaista.

Nykyinen hallitus on vähentänyt autoveroa, ajoneuvoveroa ja käyttövoimaveroja. Osin nämä toimet tukevat aktiivisesti autoilun liikennesuoritteen kasvua. Liikennepolttoaineiden verotuksen kiristäminen olisi johdonmukainen tapa alentaa liikenteen päästöjä ja saavuttaa hallituksen strategiset tavoitteet, kuten esimerkiksi valtiovarainministeriö on aiemmissa lausunnoissaan painottanut.[3] Lisärasitteen esimerkiksi joukkoliikenteelle ja maataloudelle voisi tarvittaessa kompensoida.

Työmatka-autoilun ja liikenteen verotuet muodostavat yli 1,5 miljardin euron kannusteen fossiilisten polttoaineiden kulutukseen. Vapaa autoetu johtaa siihen, että auton polttoaineen hinnankorotuksella ei ole vaikutusta käyttäjälle. Tämän vuoksi autoedun verotusta tulee kiristää ja autoetu tulisi muuttaa sellaiseksi, että sen verotusarvo olisi suoraan ajetuista kilometreistä riippuvainen. Yrityksille tulisi antaa velvollisuudeksi ajettujen kilometrimäärien ilmoittaminen kuukausittain.

Muun muassa vapaan autoedun ja autoedun veroetuja on syytä muuttaa lähivuosina niin, että ne kannustavat asteittain yhä voimakkaammin vaihtoehtoisten käyttövoimien käyttöönottoon keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (KAISU) liikennetavoitteiden mukaisesti. Samalla fossiilisten polttoaineiden käyttö muuttuisi vähemmän houkuttelevaksi. Samantyyppinen reformi tulisi toteuttaa myös muille työmatka-autoilun ja liikenteen tuille. [4]

2 Transport & Environment 2017: https://www.transportenvironment.org/sites/te/files/2017_09_Diesel_report_final.pdf
3 VM 2017 (lausunto): http://www.lvm.fi/lvm-site62-mahti-portlet/download?did=233285
4 SLL 2014: https://haitallisettuet.files.wordpress.com/2013/11/sll-tiivistelma-suomi-nettiin-24022014.pdf

Maatalouden energiaveropalautus

Maatalouden energiaverosta maksettavia veronpalautuksia on perusteltu maatalouden akuutilla kriisillä. Tälle budjetoidaan vuonna 2019 yli 20 miljoonaa euroa lisää ja kokonaissumma on tällöin vuoden 2019 budjetissa 55 miljoonaa euroa. Lisätuki ei lakiesityksen mukaan välttämättä kohdistu juuri kuivuudesta kärsineisiin tiloihin. Luonnonsuojeluliiton mukaan tämä ei ole kannatettavaa.

Todennäköisesti pahimmin kuivuudesta kärsineillä tiloilla myös polttoöljyn käyttö koneissa ja kuivatukseen on kuivana vuotena ollut vähäisempää kuin esimerkiksi niillä tiloilla, joissa sato oli normaali tai hyvä. Lisäksi monet tilat hyötyvät hyvistä maataloustuotteiden hinnoista.[5]

Tutkimusten mukaan kesän 2018 kaltainen kuivuus on ilmaston 1,1 asteen lämpenemisen seurauksena tuplasti aiempaa todennäköisempi. Maatalous siis kärsii ilmaston lämpenemisen seurauksena. On tällöin käsittämätöntä, että maataloutta tuetaan lisäämällä fossiilisten polttoaineiden käytöstä maksettavaa tukea. Tämä rankaisee niitä viljelijöitä, jotka ovat panostaneet energiansäästöön, biokaasun tai biopolttoaineiden käyttöön ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Vastaavasti se palkitsee viljelijöitä, jotka ovat käyttäneet erityisen paljon kevyttä polttoöljyä.

Kuten lakiesityksessä todetaan, viljelijät alkavat jatkuvien tätä kautta maksettavien kriisitukien seurauksena varautua siihen, että lisätukea maksetaan fossiilisten polttoaineiden veronpalautuksen kautta. Signaali maanviljelijöiden suunta on väärä ja maanviljelijöiden tukemiseen tulisi vuodelle 2019 etsiä muita keinoja.

Sähköveron kohdentumista koskeva uudistus

Sähköveron kohdentumista koskeva sähkön varastoratkaisuja koskeva uudistus on periaatteellisesti kannatettava. Se edistää sähkön varastointiratkaisujen kehittämistä ja toivottavasti kestävää energiamurrosta Suomessa. Esityksen pohjalta ei ole vielä selvää, tulisiko se ulottaa myös pieniin varastointiratkaisuihin. Kysymykseksi ehdotetun veromallin osalta muodostuu myös se, pystytäänkö sähköverovelvollisen akun varauksen purkamisen erottamaan varastoinnin yhteydessä muodostuvasta hävikistä. Sähköveron veropohjan näkökulmasta tästä on syytä varmistua.

Lisätietoja:
Otto Bruun
Suojeluasiantuntija, energia ja ilmasto
otto.bruun@sll.fi
+358-40-6313399

5 Tilastokeskus 2018: http://stat.fi/tietotre…/blogit/2018/katosadosta-huipputili/